

La forma oficial dels topònims del Principat d'Andorra és l'andorrana, en llengua catalana, així comença el punt 1 de l'article 14 de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial del 1991¹.

El topònim de St. Cerni de Nagol o el patronímic *Sant Cerni*, patró de l'església parroquial de Canillo i de les esglésies de Nagol i Llorts, s'han escrit, tradicionalment en els darrers segles i de manera continuada a Andorra, en la forma *Cerni* com es senyalarà a continuació.

La toponímia andorrana és un patrimoni col·lectiu que cal salvaguardar com a part del patrimoni lingüístic i cultural del Principat d'Andorra, segons el Reglament d'organització i funcionament de la Comissió de Toponímia d'Andorra del 2005².

Els noms de lloc són part essencial del patrimoni d'un poble i contenen elements importants de la seva història i tradició, segons l'Institut d'Estudis Catalans en la seva llista de noms dels municipis del Principat de 1980, com cita Rull (2006).

La normalització toponímica i antroponímica ha de respectar doncs les formes andorranes, en llengua catalana, com a patrimoni lingüístic i cultural col·lectiu dels andorrans.

I és també oportú recordar, ara que es vol fer el *Nomenclàtor d'Andorra*, quins van ser els criteris de referència a l'hora de fer els de Catalunya i Mallorca³.

L'etimologia del llatí clàssic, l'etimologia del llatí vulgar, l'adaptació a la llengua parlada, la distinció entre localitats homònimes i l'acostament del nom oficial a la denominació i significació popular, foren els referents presos segons cada cas pels nomenclàtors de Catalunya i Mallorca.

A nivell documental, la primera menció relativa a l'església de Canillo es troba en un testament de Miró Bonfill del 20/1/1099 en llatí i apareix com *Sanctum Saturninum de Canilau⁴*.

A l'any 1570, el 6 d'agost, els cònsols i prohoms de Canillo donen a fer al mestre Joan d'Auverni l'obra al campanar de l'església de *Sant Serni⁵*.

L'any 1579 es fa menció del *fonc soterrat en lo sementiri de Sant Serni de Canillo⁶*.

Antoni Pol i Solé

Arquitecte i urbanista

Antoni Pol i Solé

L'ús de la grafia Cerni en la tradició andorrana

Notes

- 1- Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial Principat d'Andorra. BOPA núm. 2, 12/01/2005.
- 2- Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, núm. 17, 23/2/2005.
- 3- Biblioteca filològica de l'Institut d'Estudis Catalans Volum XIX 1990.
- 4- BARAUT (1996) pàg. 83
- 5- BARAUT (1996) pàg. 96.
- 6- PALAU (1989) pàg. 30.
- 7- BARAUT (1996) pàg. 102.
- 8- BARAUT (1996) pàg. 107.
- 9- BARAUT (1996) pàg. 141.
- 10- BARAUT (1996) pàg. 126.
- 11- BARAUT (1996) pàg. 107.
- 12- BARAUT (1996) pàg. 142.
- 13- BARAUT (1996) pàgs. 113, 114 i 116.
- 14- BARAUT (1996) pàg. 125.
- 15- BARAUT (1996) pàg. 146.
- 16- BARAUT (1996) pàg. 134.
- 17- BARAUT (1996) pàg. 146.

- 18- BARAUT (1996) pàg. 147.
 19- PALAU (1989) pàg. 30.
 20- PALAU (1989) pàg. 56.
 21- PALAU (1989) pàg. 68.
 22- CAMIADE (1988) pàg. 95.
 23- CAMIADE (1988) pàg. 97.
 24- ARMENGOL i VILA (1987) pàg. 132.
 25- PUJAL i altres (1991) pàgs. 52-53.
 26- PUJAL i altres (1991) pàg. 53.
 27- PUJAL i altres (1991) pàg. 104.
 28- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 116.
 29- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 223.
 30- ALCOBÉ i altres (1995) pàgs. 47-48.
 31- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 91.
 32- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 181.
 33- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 171.
 34- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 141.
 35- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 215.
 36- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 163.
 37- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 192.
 38- ALCOBÉ i altres (1995) pàg. 101.
 39- MESTRES. DICCIONARI D'HISTÒRIA CATALUNYA (1998) pàg. 496.
 40- DICCIONARI ENCICLOPÈDIC DE LA LLENGUA CATALANA (1935) Volum IV, pàgs. 844 i 871.
 41- POL (1999 / 2000 / 2004)
 42- PALAU (1967) pàg. 165.
 43- PLANAS i altres (1989) pàgs. 24, 73 i 183 a 192.
 44- PALAU (1989) pàgs. 56, 68 i 86.
 45- MORAN (2003) pàg. 13.
 46- RULL (2006) pàgs. 119 a 182.
 47- MOREU-REY (1999) pàg. 111.
 48- COMÚ DE SANT JULIÀ DE LÒRIA (1991) pàg. 47.
 49- Segons la VIA OCCITANA CATALANA consultable a Internet, a Tolosa hi ha la *Basilica Sant Sarnin* (Garona Nauta).

A l'any 1588, 11 d'abril, el bisbe d'Urgell, Andreu Capella, autoritza el trasllat de la festa de la consagració de l'església parroquial *Sancti Saturnini* del 19 d'octubre al 29 de setembre⁷.

A l'any 1589, 13 de febrer, en un nomenament de vicari perpetu a Llätzer Calonges es cita *Sancti Saturnini loci de Canillo*⁸.

El 1641 Francisco Palau, vicari general del principat de Catalunya dóna permís per fundar una cofraria de la Mare de Déu del Roser als veïnos y moradores de la parroquia de Sant Cerni de Canillo⁹.

El 1658, 17 de desembre, en el testament d'Antoni Ermengol, prevere i vicari perpetu de Canillo, es menciona dintre la *iglésia parroquial de Sant Serni de Canillo*¹⁰. L'any 1697 es fa menció de la *sepultura en lo simentiri de Sant Serni*¹¹.

Al segle XVIII al document de la *Consueta* de Canillo es menciona pel mes de desembre *lo primer dia del mes de desembre se fa la festa de titular y patró S. Saturni màrtir, primer bisbe de Tolosa*¹².

El 1754, 28 de novembre, es constitueix la cofraria de Sant Francisco Xavier en la *iglésia parroquial de Sant Cerni de Canillo Valls de Andorra, bisbat d'Urgell*¹³.

El 1762-1763 apareix el *Compendio histórico* sobre el bisbat d'Urgell, escrit en castellà, i en ell es citen les parroquies andorranes amb els seus patrons i pel que ens interessa són *lugar de Nagual, S. Saturnino Obispo, Lugar de Llors, S. Saturnino Obispo i Lugar de Canillo, S. Saturnino Obispo*.

El 1781 el Vicari conductiu de Canillo *Cerni Grau*, escriu en la *Consueta* i menciona en la *iglésia parroquial de Sant Serni, en la iglésia parroquial de St. Cerni, y dos a Sant Cerni*¹⁴.

El 1789 el papa Pius VI fa una concessió a la confraria de les Ànimes del Purgatori *in parrocchiale ecclesia subtitulo Sancti Saturnini*¹⁵.

El 1791 seguint la *Consueta* del 1781 hi apareix y *lo Rnt Cerni Grau prevere animer*¹⁶.

El 1803, 22 de juliol, en el *Liber decretorum* de la Parròquia

de Canillo es fa *inventari de las alajas de la iglesia parroquial de Sant Cerni de Canillo*¹⁷.

El 1840 es crea el *Llibre de la Congregació de la Verge Santíssima dels Dolors, erigida en la iglesia parroquial de S. Cerni bisbe y màrtir del poble de Canillo, valls de Andorra*¹⁸.

El 1848, el 8 de setembre, a La Seu d'Urgell el bisbe Simó de Guardiola concedeix unes indulgències a la congregació de Nostra Senyora dels Dolors en la *yglesia parroquial de Sant Saturnino, obispo y màrtir, del lugar de Canillo en el Valle de Andorra*¹⁹.

Els noms de persona documentals que es citen en el llibre de Camiade (2001) i incomprendiblement en les Monografies de l'Arxiu Històric Nacional o bé en les Monografies dels Arxius Nacionals d'Andorra o en les Monografies de l'Arxiu Nacional d'Andorra entre els anys 1993 i 2009, no s'han pogut utilitzar per no anar acompanyats del document i trobar-se en alguna de les seves mencions normalitzats a *Serni* totalment o en part, i concretament pels arxius comunals de Canillo i de Sant Julià de Lòria.

A nivell dels registres de bateig, defunció o altres similars derivats (l·listats d'autoritats, cases i membres d'aquestes), és a dir l'ús personal del nom, sense pretendre ser exhaustius, i a partir del contingut de les publicacions que s'han pogut consultar, s'han aconseguit d'altres dades.

En el llibre *Els noms de bateig a Andorra al segle XVII*, de Montserrat Palau i Martí (1988), es fa una estadística de la presència dels noms de bateig i en la forma *Cerni*, tot i indicar que **és** més correcte escriure *Serni*. Conclou que a Ordino, al segle XVII hi troba un cas i com a primer nom,²⁰ entre un total de 421 noms batejats entre el anys 1618 i 1699.

I a Sant Julià de Lòria, entre 428 batejats masculins, entre 1670 i 1699, també només s'obté un cas de primer nom amb *Cerni*, i recomana que estaria escrit més correctament com a *Serni*²¹.

El 1709 en el *Llibre de Baptismes d'Ordino* es menciona

en una llista amb un (13) un tal *Cabanes Cerni y Guillem de Llorts*, folio 104²².

El 1758 en el *Segon quadern del indice de les partides de Defuncio* es cita *Alera y Garrallá Cerni de Llorts*²³.

Al segle XIX Lúdia Armengol i Vila (1987) cita a Llorts el nom de *Casa Cerni del Fijat*²⁴.

A Ordino el càrrec de Cònsol Menor de 1816 i 1821 es assumit per *Cerni Torres* i el 1825, 1828 i 1832, *Cerni Gaspà*, mentre que l'any 1842 s'escriu *Serni Gaspà*²⁵.

Pel que fa al càrrec de Cònsol Major el 1825, 1830, 1836, 1844 i 1851 és assumit per *Cerni Torres* i el 1850 per *Cerni Gaspà*²⁶.

Al segle XX a Ordino, un descendent de Cal Quico de Llorts es diu *Cerni Baró i Pons*²⁷.

Al poble de Canillo, al segle XVIII neix un tal *Cerni Rogé* que es casarà amb Caterina Garal a primers del segle XIX a Cal Peret de la Torra²⁸.

A Cal Rauquet de Ransol hi ha tres generacions seguides d'hereus *Cerni Vidal i Duedra*, *Cerni Vidal i Naudí* i *Cerni Vidal i Pintat* (nascut aquest darrer el 1866)²⁹. Aquest darrer fou conseller general de 1924 fins a 1928, mentre que *Cerni Vidal i Naudí*, fou cònsol menor el 1886 a 1888³⁰.

A Cal Gabatxa de Canillo el 1813 Rosa Pol i Giberga es casava amb *Cerni Franch i Guillemet* (a) Ponet³¹.

A Cal Comet de Meritxell el 1816 naixia *Cerni Naudí i Curris*³².

A Cal Bortoló de l'Aldosa de Canillo naixia el 1835 *Cerni Naudí i Picart*³³.

A Cal Call del Forn naixia el 1854 *Cerni Naudí i Ferrer*³⁴.

A Cal Gabatxó de Ransol naixia el 1860 *Cerni Naudí i Mandicó*³⁵.

A Cal Marticella dels Plans naixia el 1878 *Cerni Vidal i Pintat*³⁶.

A Cal Andrieta de Mollereres naixia el 1886 *Cerni Casal i Baqueró*³⁷.

A Cal Mangautxa de Canillo naixia el 1984 *Cerni Pol i Rossa*³⁸. I al Llibre de família es va registrar el nom amb C malgrat al full hi hagi un segell del *Obispado de Urgel*.

Parròquia de S. Saturnino i un altre segell amb Bisbat d'Urgell. *Parròquia de Sant Serni de Canillo*.

A nivell doncs de l'ús de *Cerni* amb la grafia en C a nivell personal no hi ha cap dubte que la tradició a Andorra s'ha mantingut i ha estat majoritària durant els darrers segles XVIII, XIX i XX, i ha estat gairebé exclusiva pel que es coneix dels textos consultats (35 mencions en *Cerni* i 1 menció en *Serni*), en parròquies on el sant hi és present.

A nivell documental entre els segles XI i XV es pot assegurar la dominància del nom en llatí *Saturninum* (o altres variants), tot i disposar de només una referència.

Entre els segles XVI i XIX coexisteixen varies formes.

Al segle XVI s'han trobat 2 *Saturnini* i 1 *Serni*.

Pel segle XVII s'han trobat 1 *Cerni* i 1 *Serni*.

Al segle XVIII s'han trobat 5 *Cerni*, 3 *Serni*, 3 *Saturnino*, 1 *Saturnini* i 1 *Saturní*.

Al segle XIX s'han trobat 2 *Cerni* i 1 *Serni*.

Amb el retorn de la Generalitat de Catalunya entre el 17 d'abril de 1931 i el setembre de 1932³⁹ aquesta va elaborar una nova divisió política administrativa de Catalunya.

A rel d'aquesta es va fer la normalització lingüística entre altres del poble de St. *Cerni* (al Pallars Jussà), que va passar a ser St. *Serni* així com el Sant *Cerní* es va homologar per Sant *Serní*⁴⁰. El sant escrit amb C, a Catalunya, no ha desaparegut, però del tot i, si bé a partir dels anys 1960 va quasi desaparèixer, el seu ús està reapareixent.

Aquest fet va constituir l'inici d'un afany normalitzador en relació al mot *Cerni* i que encara avui dura, almenys a Andorra.

Gairebé tots els nuclis del pirineu català amb Sant *Cerni* s'han reconvertit a Sant *Sadurní* o Sant *Serní*. A Andorra el procés ha romàs sortosament restringit a alguns erudits catalans i alguns catalanòfils que ho han intentat acceptant com a dogma una decisió normalitzadora presa sense la participació dels afectats o interessats i justificada en algun suposat raonament que hauria de ser científic i demostrat, del qual però no se'n coneix el contingut, almenys que s'hagi publicat, i per tant sense possibilitat de rebatre o discutir⁴¹.

Vitrall de l'església de Canillo del 4 de desembre del 1909, encarregat per Mn. Joan Anglada, que fou rector de Canillo del 1889 al 1910

L'Àtlas lingüístic d'Andorra de'n Griera (1960) en els titulars de parròquies i esglésies posa per Canillo, Llorts i Nagol a *Sant Serni* i també menciona el nucli de població de *Sant Serni* per a Sant Julià.

El 1909, al vitrall que presideix per sobre el retaule de l'altar l'església de Canillo, dedicat al sant patró, es va escriure *Sant Cerni*.

Al llibre *Andorra*, Montserrat Palau i Martí (1967), fa menció de *la petita església de Sant Serni (la gent acostuma a escriure Cerni)* de Nagol i adverteix ja d'aquesta doble posició, i en certa manera "fa l'andorrà"⁴².

La *Gran Enciclopèdia Catalana* apareguda des de 1969 fins avui amb un total de 22 volums, va treure el 1973 el volum en el qual a l'entrada *Canillo* hi apareix *L'església parroquial dedicada a Sant Serni*. La nota està signada per Cebrià Baraut.

En el número 1 dels *Quaderns d'estudis andorrans* Cebrià Baraut, el seu director, obre l'any 1976 la publicació amb un article sobre *Les esglésies pre-romàniques i romàniques d'Andorra (segles X-XII)* i al final de l'Apèndix que reproduïx documents hi apareix una relació del *Titulars de les esglésies andorranes, conservades i desaparegudes* on a la Parròquia de Canillo surt *Sant Sadurní (església parroquial)*, a la Parròquia d'Ordino *Sant Sadurní de Llorts* i a la parròquia de Sant Julià *Sant Sadurní de Nagol*. Pàgines 27 i 28.

En l'*Atlas Històric d'Andorra (759-1278)* del Govern d'Andorra (Conselleria d'Educació i Cultura) s'utilitza *St. Serni*. L'any 1989 apareix *Andorra Romànica* feta pel Patrimoni Artístic Nacional del Govern d'Andorra i la Fundació Enciclopèdia Catalana on les esglésies de Canillo, Nagol i Llorts es consideren sota el patrocini de *Sant Serni*⁴³.

El mateix any 1989 Montserrat Palau i Martí publica *Els noms de bateig a Andorra al segle XVII*, i recull *Cerni* pels noms de persones que troba al registre tot i mencionar que estarien més ben escrits en la forma *Serni* o *Serni*. I per a les esglésies de Canillo i Nagol només utilitza *Sant Cerni*. No menciona Llorts⁴⁴.

El 1991, l'*Atlas d'Andorra* del Govern d'Andorra (Conselleria d'Educació, Cultura i Joventut i l'Institut Cartogràfic de Catalunya) utilitza *Sant Cerni*.

El 1993 apareix el llibre *Arrels d'Andorra* de Manuel Anglada i Ferran i en les pàgines 241, 244 i 245 relaciona l'etimologia dels titulars de les esglésies andorranes considerades o desaparegudes (en clara referència al llistat de Cebrià Baraut del 1976) i per Canillo indica *Sant Sadurní (Cerni) conegut al país per Sant Cerni del nom personal llatí Saturninus*, per Llorts indica *Sant Sadurní (Cerni) del nom propi llatí Saturninus* i per Nagol indica *Sant Sadurní (Cerni) (conegut per Sant Cerni, i escrit així) del nom personal llatí Saturninus*.

El mateix any 1993 es publica *Sants de la nostra devoció a Andorra* de Pere Canturri i Montanya, on dedica les pàgines 41 i 42 a *Sant Cerni* de Canillo, Llorts i Nagol. Posició que mantindrà el 2003 en la seva conferència sobre *Singularitats del romànic andorrà* on hi afegirà *Sant Cerni de Tavèrnoles*. I manté també avui en els seus escrits.

El 2003 apareix *Laurèdia fa cent anys* i, en l'escrit dit Laurèdia, Josep Moran i Ocerinjauregui, escriu *Sant Cerni de Tavèrnoles*⁴⁵.

El 2005 en la *Història d'Andorra*, d'Edicions 62, s'utilitza la grafia *Sant Serni*.

L'any 2006 es publica el treball *Nomenclàtor d'Andorra* per Xavier Rull⁴⁶ i en la pàgina 165 s'inclina per la forma *Sant Serni* sense tenir en compte quina ha estat la tradició tant a Andorra com a Catalunya en l'ús d'aquesta grafia abans de la normalització ja esmentada. I fa la consideració que *Cerni* és un hipocorístic o abreviació de *Sadurní* mentre que l'originari de Tolosa mai s'ha dit *Sadurní* ni és evident que *Cerni* derivi o hagi derivat de *Sadurní*.

La provenença de *Cerni* és directa, de Tolosa al Pirineu, sense passar per la Catalunya nova o central on va aparèixer la forma *Sadurní* o *Saturní*.

I la tradició a Andorra no ha estat fruit del caprici i es demostra per l'ús documental i l'ús escrit continuat i par-

Bibliografia

- ADELLACH B. / GANYET R. Valls d'Andorra. Geografia i Diccionari Geogràfic. M. I. Consell General. 1977. Andorra la Vella.
- ALCOBÉ Jordi i altres. Nostres arrels 1995. Comú de Canillo. Andorra la Vella.
- ANGLADA Manuel. Arrels d'Andorra. 1993. Editorial Andorra. Andorra la Vella.
- ARMENGOL Lúdia. La parròquia d'Ordino al segle XIX. Estudi demogràfic-històric. Quaderns d'història 2. Abril 1987. Institut d'Estudis Andorrans. Centre de Perpinyà. Andorra la Vella.
- BAIGES I. J. / FAGES M. Diplomatarí de la Vall d'Andorra. Segle XIV. Volum III Andorra 1993. Govern d'Andorra. Andorra la Vella.
- BARAUT Cebrià. Canillo In Gran Enciclopèdia Catalana V. 4. 1973. Barcelona.
- BARAUT Cebrià. Les esglésies preromàniques i romàniques d'Andorra (segles X-XII) in Quaderns d'Estudis Andorrans 1 (1976) pàgines 7 a 29.
- BARAUT Cebrià. Cartulari de la Vall d'Andorra. Segles IX – XIII volum I Andorra 1988. Lleida.
- BARAUT Cebrià. Diplomatarí del Monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles (segles IX – XIII) In Urgellia 12, 1994-1995, pàgs. 7 a 414. Societat Cultural Urgel·litana. Lleida.
- BARAUT Cebrià. Contribució a la història de l'església de Sant Serni de Canillo (segles XVI – XIX) In Quaderns d'estudis andorrans 7. Valls d'Andorra 1996. pàgs. 83 a 148. Cercle de les Arts i les Lletres. Lleida.
- BASCOMPTE D. i altres. Arxius Parroquial de La Massana. Arxius Parroquials n° 1. Monografies dels Arxius nacionals d'Andorra. Servei d'Arxius Nacionals d'Andorra (1993) Andorra la Vella.
- BASCOMPTE Domènec. Els documents d'Andorra als Arxius Departamentals dels Pirineus Orientals. Arxius Estrangers n° 1. Monografies de l'Arxiu Històric Nacional. Arxiu Històric Nacional (1994) Andorra la Vella.

lat, assumits per la població durant més de tres segles i té el seu valor sobretot per un territori que no necessita de l'ús de la normalització per a refermar-se en la seva identitat sinó tot el contrari, el de l'evolució que ha conduït a una diferenciació. Ni l'etimologia artificiosa, ni certes necessitats polítiques de visualització d'unitats filològiques, on no cal i que no són tals, han d'avantposar-se a una tradició clara i natural, raonable i justificada.

L'any 2006 es publica el *Diccionari Enciclopèdic d'Andorra* de l'Àlvar VALLS i s'hi usa la grafia *Sant Serni* per a Canillo, Llorts i Nagol.

Mentre que l'any 2008 a Barcelona en *Onomasticó* de Narcís CLOTET i altres, sobre el santoral en català, hi apareix *Cerni* que inclou les variants de *Serni*, *Serní* i *Sereení*. I considera *Serni* explícitament una variant de *Cerni*.

I des del 1982 (i una segona edició del 1999) Eduard MOREU-REY⁴⁷ reconeix *Sant Cerní*, *Serní* o *Cerni*, o *Sant Sadurní* com a noms de Sant patrocïnadors d'un lloc formant un hagiòtopònim i, entre els milers que existeixen, els cita entre els més significatius des del punt de vista lingüístic o històric.

El 2009 en *Andorra Nova aproximació a la Història d'Andorra* de l'Institut d'Estudis Andorrans i Revista Altair s'utilitza la grafia *Sant Serni*.

A nivell administratiu oficial l'ús de *Cerni* no ha plantejat dubtes. Així el 1976 en la Cartografia Oficial del Consell General tant a les escales 1/10.000 com 1/50.000 s'ha usat la grafia *Cerni*. Igualment el llibre editat pel Consell General, *Geografia i diccionari geogràfic de les Valls d'Andorra* de 1977 de B. Adellach i R. Ganyet recollint la toponímia del país, i que ha estat i continua sent el nomenclàtor de referència per haver-se fet amb el concurs de més de 150 ciutadans arrelats i coneixedors del país, escriu *Cerni* amb C.

Igualment els plànols de viles del Govern del Principat d'Andorra en les edicions del 1986 i 2003 escriuen *Sant Cerni*.

Però a aquesta oficialitat de la principal autoritat de l'estat andorrà hi cal afegir l'ordinació sobre la toponímia

del Comú de Sant Julià de Lòria vigent des de l'any 1991 determinant l'oficialitat del terme que tradicionalment sempre s'havia utilitzat de *Sant Cerni*⁴⁸.

I igualment, en aquest mateix sentit, la Generalitat de Catalunya a través del Departament de Política Territorial i Obres Públiques i l'Institut Cartogràfic de Catalunya reconeixen en la seva cartografia oficial la grafia de *Sant Cerni* dins del Principat d'Andorra almenys des de 1995 en l'*Atlas topogràfic de Catalunya a 1/50.000* Volum 3, en la seva edició amb Enciclopèdia Catalana SA.

A nivell d'ús habitual el registre civil andorrà creat el 1997 ha registrat fins al 2009 11 Cerni i 2 Serni.

En conclusió es pot confirmar l'ús en la tradició andorrana de la grafia *Cerni* en lloc de *Sadurní*, *Serni* o *Serní*. I aquesta està avalada de manera clara i contundent per l'ús personal, popular i oficial així com també documental durant els darrers tres-cents cinquanta anys amb normalitat i sense interferències.

Aquest ús lluny de desaparèixer després dels intents normalitzadors i continuats, realitzats des del 1935, no ha fet sinó consolidar-se mostrant-se així el fort arrelament dins la societat andorrana que ha pogut resistir-los, cosa que no ha passat en el seu entorn pirinenc en el qual s'ha donat la mateixa tradició fins al seu estroncament. Aquest arrelament es deu en bona part en que la forma *Cerni* té personalitat pròpia i no deriva de *Sadurní* (que prové del llatí vulgar format a l'àrea catalana) sinó de la forma pròpia de l'original tolosenc (és a dir del llatí vulgar format a l'àrea occitana *Sarnin*)⁴⁹.

És possible pensar que *Sarnin* és la forma occitana de *Saturninus* amb igual situació per la sil·laba tònica en la vocal que conté la i. I la transposició d'aquesta forma a l'àrea catalana pirinenca hauria conduït a *Cerni* amb substitució de la a per la e, la s per la c i l'avançament de la situació de la sil·laba tònica. Per tant *Cerni* seria fruit d'un occitanisme catalanitzat introduït a l'època de l'esplendor de la llengua d'oc que coincidiria amb l'època de les consagracions d'aquest sant (1055 per St. Cerni de Nagol) o de la seva introducció a Andorra. L'afrancesament de

BASCOMPTE D. i altres. Arxiu Comunal de Canillo. Arxius Comuns n° 2. Monografies de l'Arxiu Històric Nacional. Ministeri de Turisme i Cultura (1999) Andorra la Vella.

BASCOMPTE Domènec. Els documents d'Andorra als Arxius Departamentals de l'Ariège. Arxius Estrangers n° 2. Monografies de l'Arxiu Històric Nacional. Arxiu Històric Nacional (2004). Andorra la Vella.

BERENGUER E. i altres / Història d'Andorra. Edicions 62. 2005 Barcelona.

BOLÓS J. / HURTADO V. / NUET J. / Atlas Històric d'Andorra (759-1278) Andorra Govern. Conselleria d'Educació i Cultura. 1987 Barcelona.

CAMIADÉ Martina. La Parròquia d'Ordino al segle XVIII població i mentalitats. Quaderns d'Història 1. Abril 1987. Institut d'estudis Andorrans. Centre de Perpinyà. Andorra la Vella.

CAMIADÉ Martina. La Casa en la comunitat andorrana del S. XVII al S. XIX. Editorial Andorra 2001. Andorra la Vella.

CANTURRI Pere. Sants de la nostra devoció a Andorra. 1993. Velles Cases Andorranes. Andorra la Vella.

CARRILLO E. i altres. Arxiu Parroquial d'Encamp. Arxius Parroquials n° 2. Monografies dels Arxius Nacionals d'Andorra. Servei d'Arxius Nacionals d'Andorra (1993) Andorra la Vella.

CARRILLO E. i altres. Arxiu de Casa Martí de Les Bons. Arxius familiars i patrimonials n° 1. Monografies de l'Arxiu Històric Nacional. Govern d'Andorra (1998). Andorra la Vella.

CLOTET N. i altres. Onomastíoc 2008. Biblioteca Cordill 5. Gratallectura Barcelona.

COMÚ DE SANT JULIÀ DE LÒRIA. Ordinacions i legislació complementària. 1991. Andorra la Vella.

CONSELL GENERAL DEL PRINCIPAT D'ANDORRA. Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial. BOPA 2 (2005).

DICCIONARI ENCICLOPÈDIC DE LA LLENGUA CATALANA. SALVAT EDITORS SA. 1935. 4 volums. Barcelona.

FANTOVA A. i altres. Arxiu Comunal de Sant Julià de Lòria. Arxius Comunalns n° 1 Monografies de l'Arxiu Històric Nacional. Arxiu Històric Nacional (1997). Andorra la Vella.

FANTOVA A. i altres. Arxiu Comunal d'Andorra. Arxius Comunalns n° 3. Monografies de l'Arxiu Nacional d'Andorra. Ministeri de Desenvolupament econòmic (2009) Andorra la Vella.

GENERALITAT DE CATALUNYA / INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA / ENCICLOPÈDIA CATALANA. Atles topogràfic de Catalunya 1/50.000. 1995. Barcelona (Volum Tercer).

GÓMEZ A. i altres / Atlas d'Andorra. Andorra Govern. Conselleria d'Educació, Cultura i Joventut. Institut Cartogràfic de Catalunya. 1991 Barcelona.

GOVERN DEL PRINCIPAT D'ANDORRA. Reglament d'organització i funcionament de la Comissió de toponímia d'Andorra. BOPA 17 (2005).

GRIERA Antoni Atlas lingüístic d'Andorra. 1960. Barcelona.

INSTITUT D'ESTUDIS ANDORRANS / ALTAIR / Andorra. Nova aproximació a la història d'Andorra. 2009 Barcelona.

MESTRES i altres. DICCIONARI D'HISTÒRIA DE CATALUNYA. Edicions 62. EL PUNT (1999). Barcelona.

MOLINÉ Enric. El Compendio histórico (1762/1763) un nou manuscrit, sencer. In Urgellia 15 pàgines 415 a 547 2002-2005 Societat Cultural Urgel·litana. Lleida.

MORAN Josep. Laurèdia In Laurèdia fa cent anys. Comú de Sant Julià de Lòria 2003.

MOREU-REY Eduard. Els nostres noms de lloc 1982 (2a edició de 1999). Ed. Moll. Mallorca. Palma.

PALAU Montserrat. Andorra. Premi Maspons i Camarasa 1966. Biblioteca Selecta 401. 1967. Barcelona.

PALAU Montserrat. Els noms de bateig a Andorra al segle XVII. Premi Principat d'Andorra del Consell General a la Nit Literària de 1978. Andorra Govern 1989 Lleida.

Sarnin hauria transposat la a per la e i mantingut la s.

Cerni, doncs és una forma més evolucionada perquè ha incorporat més variacions respecte a l'original que la forma *Serni* (que seria la variant afrancesada de *Cerni*), i per tant ha esdevingut una forma pròpiament catalana diferent de *Sadurní* o *Saturní* per haver partit d'origens diferents.

La conversa filològica 494 de Pompeu Fabra quan compara "janer" i "gener" i l'evolució dels dos mots recolza la que l'ús popular ha consolidat "gener" en lloc de "janer", sortida del llatí vulgar (januarius) i reconeix l'antiga confusió dels sons de la a i de la e inaccentuades.

Sobre el canvi de la grafia j per g no la justifica i segurament la devia veure bé (veure conversa 573) donat que el nombre de paraules que comencen per g en català són cinc vegades més que les que comencen en j i per tant la preferència popular per aquest inici de paraula era clar. Fabra a més hi veia una diferenciació més catalana de la g en contacte amb la e, que no la j (més pròpia en el castellà).

Igualment passa amb el nombre de paraules que comencen en c que doblen les que comencen per s i per tant hi ha aquí una mostra de la preferència popular, i per tant catalanització de la paraula occitana.

Fabra en la conversa 357 accepta diferents formes de noms com el de Cristòfol i Cristofor, Alfons i Anfós, Eulàlia i Eulària, Bernat i Bernard, Jeroni i Jerònim, Josefa i Josepa, Manel i Manuel, Rafel i Rafael, i altres, en acceptar la catalanització dels mots grecollatins, a part de la forma popular. Llegeixis *Cerni* amb *Serní*.

La normalització lingüística dels topònims i antropònims propis de territoris amb personalitat i característiques identitàries específiques ha de tenir en compte la voluntat dels afectats i ha de sospesar totes les possibilitats i entre aquestes, de manera particular, la tradició i la grafia pròpies, també en territoris petits com ja s'ha fet en els més grans. Aquestes reduïdes excepcions són plenament justificades si es vol una llengua viva, assumida i compartida en tota la seva extensió i pluralitat i riquesa. I

aquest fet no resta en res a la unitat de la llengua catalana que s'ha expressat, i ha de continuar fent-ho, de manera pròpia en cada territori que l'ha fet seva.

La tradició, en especial a Andorra, ha de tenir-se ben present i per sobre de l'etimologia del llatí perquè, sortosament, ha tingut una continuïtat històrica en l'ús de la llengua, mai no estroncada, com ha passat a Catalunya i a la resta de territoris de parla catalana, i per tant en l'evolució de la llengua catalana són més raonables les formes que la tradició (és a dir l'evolució, en termes científics, sense interrupcions) ha anat treballant en els darrers mil anys que no el retorn de formes etimològiques de paraules llatines (ja no catalanes) usades fa mil o dos mil anys. L'anomalia d'Andorra amb la seva normalitat històrica en l'ús de la llengua catalana és mereix més respecte i atenció dels que fins avui se li han atorgat.

I per acabar científicament, si volem tenir futur, cal donar més oportunitats a l'evolució natural lingüística (quan és autèntica) front a la manipulació genètico-etimològica (quan esdevé interessada).

PLANAS M. i altres. Andorra romànica. Enciclopèdia Catalana / Patrimoni Artístic Nacional. 1989. Monografies del Patrimoni Artístic Nacional Volum 1. Barcelona.

POL Antoni "L'Institut d'Estudis Catalans i Andorra". Article a El SAC 63. Societat Andorrana de Ciències (setembre 1999).

POL Antoni "Decidir la toponímia i l'onomàstica" Article a El Periòdic d'Andorra (4/5/2000).

POL Antoni "É pur, si muove" Article a El Periòdic d'Andorra (20/6/2004).

POL Antoni "De la discrepància a l'entesa". Article a El Periòdic d'Andorra (2/7/2004).

POL Antoni "D'essències i fragàncies". Article a El Periòdic d'Andorra (17/7/2004).

PUJAL A. i altres. Ordino, gent, fets i cases. 1991. Comú d'Ordino. Encamp.

RULL Xavier. El nomenclàtor d'Andorra: un projecte interdisciplinari per a la consolidació de la toponímia andorrana. La situació sociolingüística a Andorra. Treballs de Sociolingüística Catalana 19. 2006 Onada edicions Benicarló 2007.

VALLS Àlvar. Diccionari Enciclopèdic d'Andorra 2006. Fundació Crèdit Andorrà. Andorra la Vella.

VELA Susanna. Diplomataris de la Vall d'Andorra. Segle XV Volum IV. Andorra 2002. Govern d'Andorra.

Nota

Aquest text s'ha de completar amb els articles publicats posteriorment.

- Inici de la grafia Cerní a Canillo (Diari d'Andorra 12/12/2009)

- Cerní en la història col·lectiva (El Periòdic d'Andorra 7/12/2010)